

SEJA MEDNARODNE ZVEZE IUUSTA (INTERNATIONAL UNION FOR VACUUM SCIENCE, TECHNIQUE AND APPLICATIONS) V DUBROVNIKU

Triindvetdeseta seja izvršnega odbora IUUSTA (93rd executive council of the IUUSTA, ECM-93) je potekala v Dubrovniku od petka, 19. septembra do vključno nedelje, 21. septembra 2003. Iz Slovenskega društva (DVTS) sva se je udeležila dr. Janez Šetina in mag. Andrej Pregelj. Sestanke smo imeli v prostorih hotela President na Lapadu. Domače društvo – gostitelj – je za udeležence pripravilo tudi ogled lepega starega mesta in se potrudilo, da smo prosti čas prijetno preživeli.

Prva dva dneva so potekali sestanki tehničnih (vakuumska znanost, nanotehnologije, plazma, znanost o površinah, metalurgija) in administrativnih odborov (financiranje zveze, dolgoročno načrtovanje aktivnosti, priprava kongresov, konferenc in znanstvenih delavnic, izobraževanje, publikacije, nagrade itd.). Podana so bila poročila o izvedenih aktivnostih (po prenosu uredništva domače strani Zveze iz ZDA v Francijo nova ekipa to že kar dobro obvladuje, priprave za Mednarodni vakuumski kongres IVC-16 poleti 2004 potekajo v Italiji, v povezavi z njim bo v Benetkah izveden tudi občni zbor Zveze itd.). Pomemben sestanek je bilo zasedanje znanstveno-tehničnega odbora (STD, scientific technical directory), ki vključuje vseh devet strokovnih področij Zveze in tozadevne organizacijsko administrativne posle. Potekal je v soboto dopoldne in poleg stroke obravnaval še izobraževanje, sponzorstva Zveze za izvedbo raznih konferenc, šol in delavnic, nagrade in štipendije (ki jih podeljuje Zveza), priprave na IVC-16 ter drugo.

Glavno, sejo (ECM-93) je v nedeljo popoldne odprla predsednica Zveze Francozinja dr. M-G. Barthés-Labrousse in posebej pozdravila zastopnike Hrvaškega društva kot gostitelja. Prisotnih je bilo okrog 40 članov različnih društev, od tega 19 delegatov; prispelo je tudi 17 poverilnic za glasovanje od tistih delegatov, ki jim ni uspelo priti. Po predstavljanju delegatov držav sta svoji poročili o delovanju zveze v preteklem obdobju podala predsednica Barthesova in sekretar Westwood. Finančno poročilo

je podal blagajnik Švicar g. Wahl. Sledil je dr. Sancrotti s poročilom o delu STD in zastopniki sekcij (Applied surface science, Electronic materials+processing, Nanometer structures, Plasma science+technique, Surface science, Thin films, Vacuum metallurgy, Vacuum science) s svojimi poročili; tu je treba omeniti spremembo imena sekcije "Vacuum metallurgy" v "Surface engineering" in še ne popolnoma rešeno sodelovanje sekcije "Nanotechnology" na IVC-16. Poročila komitejev so obravnavala: šolnine, izobraževanje, publiciranje. Posebej obširno je bilo poročilo o pripravah na IVC-16 junija 2004 v Benetkah. Tam bosta potekali tudi 95. in 96. seja IO (tj. ECM-95 in -96) in tudi 15. skupščina (general meeting GM15, 30. 6. 2004) Zveze, ki ji praviloma prisostvujejo tričlanske delegacije vseh vključenih društev. V dneh tik pred IVC-16 (poleti 2004 v Benetkah) bo v Sloveniji v okviru našega društva (DVTS) organizirana znanstvena delavnica s področja "Vacuum science". Zveza IUUSTA jo bo kot podobne druge sofinancirala z 10.000 SFr. Kot je že bilo sklenjeno, bo za Benetkami gostil IVC-17 leta 2007 Stockholm, organizatorja IVC-18 leta 2010 pa bomo izbirali na naslednji seji IUUSTA februarja 2004 v Lyonu (ECM-94).

Pod točko razno se je zvrstila naslednja tematika:

- posodobljanje učnega gradiva (visual aids) poteka razmeroma počasi, a vztrajno
- ponovno izdajo knjižice o zgodovini IUUSTA in njenih članic še vedno pripravlja prof. Robins iz Avstralije
- kratko predstavitev zgodovine in dejavnosti Hrvaškega društva je podal dr. M. Milun.

Na koncu se je predsednica v imenu vodstva IUUSTA zahvalila domačemu Hrvaškemu vakuumskemu društvu za gostoljubnost in organizacijo prijetnega tridnevnega delovnega srečanja Zveze ter vsem prisotnim za sodelovanje.

mag. Andrej Pregelj

NOVA KNJIGA

Stanislav Južnič, Avguštin Hallerstein, kitajski astronom iz Mengša

Pred kratkim je pri Tehniški založbi Slovenije izšla knjiga o Avguštinu Hallersteinu, ki jo je napisal dolgoletni sodelavec Vakuumista dr. Stanislav Južnič. Njegov zapis o Ferdinandu Hallersteinu je objavljen tudi v tej številki Vakuumista. Knjiga, ki je napisana v lepem in sočnem jeziku, je prvi dokument o delu tega raziskovalca in jezuita. V knjigi dr. Južniča, ki se raziskovalno ukvarja s fiziko kranjskih jezuitov v 18. stoletju, je opisano delo najpomembnejšega kranjskega astronoma Avguština Hallersteina in znanstvene spodbude, ki jih je dobil v domačem kranjskem okolju. Opisani so njegovi astronomski in drugi znanstveni prispevki. Ferdinand Avguštin Hallerstein je bil sin barona Janeza Ferdinanda, gospodarja Ravbarjevega gradu v Mengšu in matere baronice Marije Suzane Elizabete Erberg iz rodu Kočvarjev, ki so se že preselili v Dol. Ob njegovi 300-letnici rojstva predstavljamo podrobnejši pregled njegovega življenja in dela.

Leta 1921 je Avguštin vstopil k jezuitom na Dunaju. 1739 se je izkrcal na Kitajskem in tam ostal do smrti. Decembra 1743 je bil imenovan za prisednika matematičnega in astronomskega kolegija cesarskega dvora v Pekingu ter mandarina šeste stopnje. Leta 1745 je postal provincial in vizitator japonske jezuitske province. Napredoval je v predsednika astronomsko-matematičnega kolegija in mandarina pete, pozneje tretje stopnje. Nadrejen mu je bil le mandžurski princ.

Zaradi Hallersteinovega visokega položaja v Pekingu so njegova pisma objavljali in komentirali v Londonu, Sankt Petersburgu, Parizu, Berlinu, Leipzigu in na Dunaju. Izdelal je zemljevide delov kitajskega cesarstva. Objavil je dotlej najbolj natančno oceno števila in natalitete Kitajcev. Sodeloval je pri prvih elektrostatičnih in vakuumskih poskusih v Pekingu. Evropejcem je približal navade, pokrajino, rastlinski in živalski svet Kitajske in sosednjih dežel. S sodelavci je opazoval severni sij, komete, mrke, gibanja planetov in satelitov. Razvil je nov postopek za izračunavanje najmanjše razdalje med dvema astronomskima objektoma, merjene z izpopolnjenim mikrometrom. Organiziral je astronomske meritve v različnih krajih obsežnega cesarstva.

Čeprav je Kranjsko zapustil v mladih letih, je sorodnikom pogosto pisal vse do poslednjih dni. Prištevamo ga k najpomembnejšim kranjskim znanstvenikom.

S knjigo želi avtor prispevati k boljšemu poznanju tega pomembnega kranjskega znanstvenika tudi na Slovenskem. Za odlično opravljeno delo gre dr. Južniču vse priznanje. Tehnični založbi Slovenije čestitamo, ker se je odločila za tisk te knjige, čeprav je tržno manj zanimiva. Zahvala gre tudi Društvu za vakuumsko tehniko Slovenije in Inštitutu za kovinske materiale in tehnologije, ki sta finančno podprla izdajo te knjige.

dr. Peter Panjan